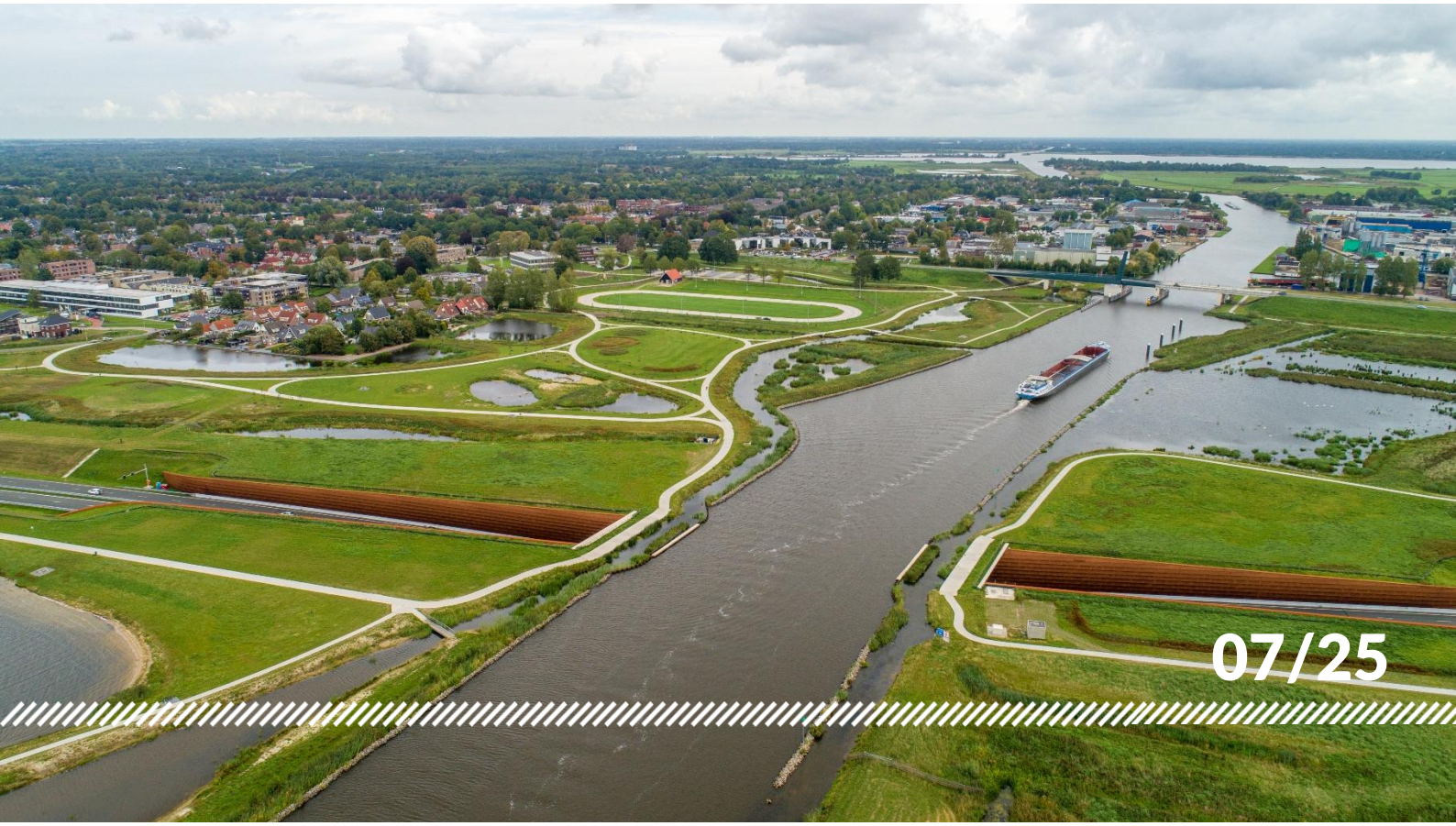

GEMEENTE TYTSJERKSTERADIEL

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

CIJFERS / MENSEN / INZICHT

// BREDE WELVAART IN BEELD: HOE STAAT TYTSJERKSTERADIEL ERVOOR?

Hoe gaat het écht met Tytsjerksteradiel? Hoe staat de gemeente ervoor op het gebied van gezondheid, welzijn, werk, wonen en leefomgeving? En hoe ontwikkelen deze aspecten zich door de tijd heen?

Deze publicatie brengt in kaart hoe het staat met de brede welvaart in Tytsjerksteradiel – nu én richting 2040. Het rapport laat zien waar het goed gaat, waar zorgen ontstaan en op welke punten de gemeente en haar inwoners voor grote keuzes staan. Want hoewel inwoners hun leven gemiddeld als positief ervaren, wijzen de onderliggende cijfers op een aantal hardnekkige trends: een snel ouder wordende bevolking, druk op het zorgsysteem en verenigingsleven, een kwetsbare arbeidsmarkt, groeiende mentale belasting en zorgen over leefbaarheid en klimaat.

Deze ontwikkelingen raken niet iedereen in gelijke mate. Met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie blijken op meerdere terreinen minder weerbaar (Planbureau Fryslân, 2024c). Dat maakt het belangrijk om nú het gesprek te voeren over de toekomst: hoe zorgen we ervoor dat Tytsjerksteradiel ook in 2040 een plek is waar mensen gezond, verbonden en met perspectief kunnen leven?

Deze vierjaarlijkse publicatie – gekoppeld aan de gemeenteraadsverkiezingen – biedt bestuurders, beleidsmakers en inwoners handvatten voor onderbouwde keuzes. Alle cijfers zijn terug te vinden in een online dashboard, dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

// WELKE ROL SPELEN VERGRIJZING EN ONTGROENING IN TYTSJERKSTERADIEL?

Toename 65-plussers in Tytsjerksteradiel
Tytsjerksteradiel heeft net als de rest van Fryslân steeds meer te maken met vergrijzing. Zo is de verwachting dat er in 2040 bijna 1300 meer 65-plussers zijn ten opzichte van nu. Op dit moment is 25 procent van de inwoners van Tytsjerksteradiel 65 jaar of ouder. De verwachting is dat dit aandeel in 2040 is gestegen naar 28 procent van de bevolking (Provincie Fryslân, 2024). Daarmee is de vergrijzing iets groter dan gemiddeld in Fryslân en een stuk groter dan gemiddeld in Nederland. Verder neemt de levensverwachting toe, waardoor het aantal mensen boven de 75 jaar toeneemt. Dit wordt ook wel dubbele vergrijzing genoemd (CBS, 2025a).

Minder mantelzorgers beschikbaar
Het overheidsbeleid is er al jaren op gericht om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen. Dit vraagt om meer ondersteuning van het sociale netwerk, maar met de huidige demografische veranderingen wordt dit steeds lastiger. Mantelzorg wordt namelijk het meest verleend door 50- tot 75-jarigen (PBL, 2018). Mensen boven de 85 hebben dit over het algemeen het meeste nodig. In de komende 25 jaar zal het aantal 85-plussers stijgen, terwijl het aantal 65- tot 75-jarigen zal afnemen.

Daardoor zullen er veel minder potentiële mantelzorgers zijn per 85-plusser. Waar er in de gemeente Tytsjerksteradiel in 1990 nog 14 potentiële mantelzorgers waren per 85-plusser, is dit gedaald naar 11 potentiële mantelzorgers op dit moment. De verwachting is dat in 2040 nog zes potentiële mantelzorgers per 85-plusser beschikbaar zijn (Provincie Fryslân, 2024).

Zorgstelsel onder druk
Het aantal (oude) ouderen in Tytsjerksteradiel stijgt. Over het algemeen geldt dat hoe ouder mensen worden, hoe meer zorg ze nodig hebben. Ook is de verwachting dat het aantal inwoners in Nederland met welvaartsziektes, zoals overgewicht en chronische aandoeningen, toeneemt in de komende jaren (RIVM, 2024).

Samen zorgt dit voor een hogere zorgvraag. In combinatie met de afname van het aantal potentiële mantelzorgers en een dalende beroepsbevolking leidt dit tot een toenemende druk op het zorgstelsel en stijgende kosten van de zorg.

Minder kinderen geboren in Tytsjerksteradiel
Tytsjerksteradiel heeft een lange tijd te maken gehad met ontgroening. Zo zijn er in 2025 bijna 580 (-10%) minder kinderen (0-14 jaar) dan tien jaar geleden. De verwachting is dat het aantal kinderen tot 2040 (ten opzichte van 2023) weer met acht procent gaat stijgen in Tytsjerksteradiel. Deze krimp van de afgelopen jaren heeft invloed op de toekomst. De kinderen die de afgelopen tien jaar niet geboren zijn gaan ook niet naar school. Mede hierdoor zijn er de afgelopen jaren een aantal basisscholen gesloten in Tytsjerksteradiel. Dat is nu merkbaar in het voortgezet onderwijs en straks op het mbo en hoger onderwijs. Komende jaren zal de instroom op de arbeidsmarkt hierdoor ook geringer zijn.

// HOE GAAT HET MET DE MIENSKIP IN TYTSJERKSTERADIEL?

Veel gevraagd van de mienskip
Tytsjerksteradiel heeft van oudsher veel gemeenschapszin. Inwoners doen vaker vrijwilligerswerk dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook is het vertrouwen in elkaar groot en wordt er samengewerkt in verschillende verbanden, zoals het organiseren van dorps-en wijkfeesten, het opzetten van energiecoöperaties en het reilen en zeilen van het verenigingsleven.

Maar de samenleving verandert. De invloed van traditionele instituties, zoals het huwelijk en de kerk, neemt af (CBS, 2017a). Het aantal eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen neemt toe. Het aantal ouderen neemt toe en het aantal werkenden neemt af. Tegelijkertijd trekt de landelijke overheid zich terug en wordt er van inwoners verwacht dat zij steeds meer zelf doen. Dat roept de vraag op: hoeveel kan de mienskip aan?

Zorgen over toekomst verenigingen
Achttien procent van de inwoners van regio Noordoost Fryslân, waar Tytsjerksteradiel onderdeel van is, maakt zich zorgen over de toekomst van hun vereniging. Dit komt onder andere doordat het steeds lastiger is om vrijwilligers te vinden voor structurele werkzaamheden, zoals bestuurstaken. De meeste inwoners willen graag dat verenigingen blijven bestaan. Slechts zeven procent vindt het niet erg als er verenigingen verdwijnen (Planbureau Fryslân, 2025).

// HOE GAAT HET MET HET WELZIJN IN TYTSJERKSTERADIEL?

Hoge tevredenheid met het leven
Inwoners van Tytsjerksteradiel zijn over het algemeen tevredener met het leven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook ervaren inwoners minder stress en lopen ze minder risico op angst en depressie dan gemiddeld in Nederland (GGD Fryslân, 2024).

Eenzaamheid stijgt
In Tytsjerksteradiel voelde 45 procent van de inwoners in 2024 zich matig tot ernstig eenzaam. In 2020 was dat aandeel nog 36 procent. In Tytsjerksteradiel is het aandeel inwoners dat zich eenzaam voelt iets hoger dan gemiddeld in Fryslân (43%). Over het algemeen komt in Fryslân eenzaamheid voor bij alle leeftijden, maar het treft 75-plussers het vaakst (GGD Fryslân, 2024).

Meer inwoners met gezondheidsproblemen
In Tytsjerksteradiel heeft 39 procent van de inwoners een chronische ziekte en 54 procent heeft overgewicht. Deze percentages zijn hoger dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook wordt er minder bewogen dan gemiddeld in Nederland (GGD Fryslân, 2024). Door de toenemende vergrijzing is de verwachting dat het aantal gezondheidsproblemen toe gaat nemen de komende jaren.

Mentale druk op beroepsbevolking neemt toe
De komende jaren zal de druk op de beroepsbevolking toenemen als gevolg van vergrijzing en ontgroening. Steeds vaker zullen werkenden mantelzorg moeten verlenen aan hun ouders, vanwege de toenemende zorgdruk. Tegelijkertijd zijn er minder leerkrachten beschikbaar, wat leidt tot meer uitval van lessen of zelfs hele lesdagen. Ouders zullen hierdoor vaker zelf voor hun kinderen moeten zorgen. Daarnaast neemt ook de werkdruk toe: er moet meer werk worden verzet met minder mensen. Deze combinatie van factoren zorgt voor een stijgende mentale belasting (GGD Fryslân, 2024).

Hoge veiligheid in Tytsjerksteradiel
Fryslân behoort al jaren tot de veiligste provincies van Nederland. Tytsjerksteradiel is hierin geen uitzondering. Er zijn minder geregistreerde misdrijven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (CBS, 2025b). Ook zijn inwoners van Noordoost Fryslân minder vaak slachtoffer van traditionele en online criminaliteit dan gemiddeld in Nederland.

// HOE GAAT HET MET DE BESTAANSZEKERHEID IN TYTSJERKSTERADIEL?

Lager inkomen dan Nederland, maar hoger dan Friese gemiddelde
Het gemiddelde besteedbaar inkomen per huishouden in Tytsjerksteradiel ligt in 2023 op 36.200 euro. Dat is hoger dan de naburige gemeenten en het Friese gemiddelde (€35.500), maar wel lager dan het landelijke gemiddelde (€39.000) (CBS, 2023a).

Minder moeite met rondkomen
In Tytsjerksteradiel heeft acht procent van de inwoners in 2024 moeite met rondkomen. Dat is lager dan gemiddeld in Nederland (13%) en Fryslân (12%) (GGD Fryslân, 2024).

Minder schulden en armoede
In Tytsjerksteradiel is het aandeel inwoners met geregistreerde problematische schulden lager dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook wonen er iets minder mensen die langdurig – ten minste een jaar – moeten rondkomen van een inkomen tot aan de lage inkomensgrens (CBS, 2024a).

// HOE GAAT HET MET DE ECONOMIE IN TYTSJERKSTERADIEL?

Krappe arbeidsmarkt in Tytsjerksteradiel
Er is op dit moment al sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Dit komt deels doordat de potentiële beroepsbevolking is gekrompen de afgelopen jaren, terwijl het aantal banen steeg (Provincie Fryslân, 2023). Het aantal potentiële werknemers zal de komende jaren flink blijven afnemen. Naar verwachting zijn er ruim 200 minder mensen beschikbaar voor de arbeidsmarkt (15-75 jaar) in 2040 ten opzichte van 2025 (Provincie Fryslân, 2024). Dit zal voor toenemende krapte zorgen op de arbeidsmarkt van Fryslân, die met name voelbaar zal zijn binnen de sectoren techniek, bouw & procesindustrie en gezondheidszorg & welzijn (ROA, 2024).

Snelle ontwikkelingen in duurzaamheid en technologie
Op dit moment verandert er veel op economisch gebied. De economische actieagenda's van overheden richten zich niet alleen op het verdienen van geld, maar de nadruk wordt sterker gelegd op de bredere maatschappelijke waarde van bedrijven (Provincie Fryslân, n.d.). Duurzaamheid speelt hierin een groeiende rol. Er worden stappen gezet richting een circulaire economie, waarin afval wordt geminimaliseerd en grondstoffen steeds opnieuw worden gebruikt. Door als regio te specialiseren in water technologie, circulaire materialen en bodemverbetering kunnen bedrijvenclusters in samenwerking met onderwijsinstellingen werken aan innovatieve oplossingen voor globale uitdagingen met betrekking tot duurzaamheid. Fryslân is als regio wereldwijd koploper op het gebied van circulaire economie. De provincie scoort goed op het re-integreren van secundaire materialen in de economie (Circle Economy, 2025).

Daarnaast gaan digitale en technologische ontwikkelingen razendsnel. Dit zorgt ervoor dat banen veranderen of zelfs verdwijnen. Ontwikkelingen op het gebied van automatisering en digitalisering zorgen voor een inhoudelijke veranderende vraag naar arbeid. Steeds meer werkzaamheden zullen goedkoper uitgevoerd kunnen worden door computers en machines. Met het oog op de snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering binnen de bedrijfsprocessen, is het van groot belang dat de Friese beroepsbevolking voldoende beschikt over digitale geletterdheid. Banen die met name zullen veranderen zijn banen met veel routinematige taken.

Gezondheids- en welzijnszorg grootste sector
De meeste banen in Tytsjerksteradiel zijn net als in Fryslân te vinden in de sector gezondheids- en welzijnszorg (21%). Er zijn meerdere woonzorglocaties gevestigd in de gemeente, zoals Toutenburg, Berchhiem en Bennema State. De tweede grootste sector is handel en reparatie (18%), en deze is iets groter dan gemiddeld in Fryslân (16%). De sectoren landbouw en visserij en bouwnijverheid zijn groter dan elders in Fryslân (Provincie Fryslân, 2023).

Lager opleidingsniveau

Het aandeel inwoners met een hbo- of wo opleiding in Tytsjerksteradiel is met 30 procent lager dan gemiddeld in Nederland (37%) (CBS, 2025c). De overheid stimuleert mensen om te blijven leren, ook als ze al een baan hebben, maar niet iedereen doet dit evenveel. Inwoners met een mbo, hbo- of wo opleiding doen vaker een opleiding of cursus tijdens hun carrière dan inwoners zonder vervolgopleiding (Planbureau Fryslân, 2023a).

// HOE KAN DE RUIMTE IN TYTSJERKSTERADIEL OPTIMAAL WORDEN BENUT?

Grote opgaven in een beperkte ruimte
De ruimte van Tytsjerksteradiel is een schaars goed. Op dit moment bestaat 74 procent van Tytsjerksteradiel uit agrarisch terrein, acht procent uit binnenwater, zes procent uit bos en open natuurlijk terrein, en vier procent uit woningen (CBS, 2017b). Ten opzichte van Fryslân is er in Tytsjerksteradiel meer agrarisch terrein en minder binnenwater.

Om de leefomgeving van Tytsjerksteradiel voor toekomstige generaties leefbaar te houden nemen overheden maatregelen. Zo wordt stap voor stap overgegaan op het gebruik van duurzame energie. Ook wordt er gebiedsgericht gewerkt aan natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat. Tegelijkertijd is er een tekort aan geschikte woningen, en zijn er plannen om extra huizen te bouwen.

Al deze overheidsplannen vergen ruimte. Hoe kan de ruimte in Tytsjerksteradiel optimaal worden benut?

Tekort aan (geschikte) woningen
In Tytsjerksteradiel is een tekort aan geschikte en betaalbare huizen (voor kleinere huishoudens en ouderen) en de verwachting is dat dit tekort gaat toenemen. De verkoopprijs van koopwoningen is gestegen en de inschrijfduur voor sociale huurwoningen is in Tytsjerksteradiel ruim drie jaar (Planbureau Fryslân, 2024d).

Minder huurwoningen
In Tytsjerksteradiel is 28 procent van de woningen een huurwoning. Het aandeel huurwoningen is daarmee een stuk kleiner dan gemiddeld in Fryslân (38%) en Nederland (43%).

Meer huishoudens, maar kleiner
Het aantal huishoudens in Tytsjerksteradiel stijgt al jaren. Op dit moment zijn er ruim 14.000 huishoudens in Tytsjerksteradiel. De verwachting is dat het aantal huishoudens tot 2040 met ongeveer 1500 gaat stijgen. Dat betekent dat voor deze huishoudens een geschikte woning nodig is (Provincie Fryslân, 2024).

De stijging van het aantal huishoudens komt met name doordat het gemiddeld aantal personen per huishouden daalt. Er zijn minder kinderen geboren en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe, waarvan een groot deel alleenwonende ouderen.

Naast dat er meer woningen nodig zijn, is er waarschijnlijk ook behoefte aan andere soorten woningen. In Tytsjerksteradiel staan relatief veel grote en vrijstaande woningen (CBS, 2024d). Deze zijn minder geschikt voor kleinere huishoudens en voor 65-plussers. Daarnaast kan niet iedereen een vrijstaande (middel)grote woning betalen. Mogelijk sluit vraag en aanbod van de bestaande woningvoorraad van Tytsjerksteradiel dus niet goed op elkaar aan.

// HOE GAAT HET MET DE LEEFOMGEVING IN TYTSJERKSTERADIEL?

Minder zorgen over klimaatverandering
Inwoners van Noordoost Fryslân maken zich minder zorgen over klimaatverandering dan gemiddeld in de provincie. Uit Panel Fryslân (2023) blijkt dat 50 procent van de inwoners zich (veel) zorgen maakt, tegenover 63 procent in Fryslân als geheel. Opvallend is dat een kwart (26%) van de inwoners aangeeft zich helemaal geen zorgen te maken, terwijl dat provinciaal 16 procent is (Planbureau Fryslân, 2023b).

De broeikasgasemissie in Tytsjerksteradiel en fijnstofemissie ligt iets boven het Friese gemiddelde (CBS, 2024b).

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de leefomgeving. Denk aan het tegengaan van wateroverlast, droogte en hittestress. Gevolgen van klimaatverandering waar ook Tytsjerksteradiel mee te maken heeft.

Zorgen over het landschap
Ook het landschap en de natuur roepen zorgen op. In regio Noordoost Fryslân vindt 35 procent van de inwoners dat het Friese landschap de afgelopen vijf jaar is verslechterd.

De meeste zorgen gaan over het verdwijnen van planten en dieren. Ook zijn er zorgen over de komst van invasieve soorten, zoals bijvoorbeeld de Japanse duizendknoop en het verdwijnen van bomen, heggen en houtwallen. Daarnaast geeft een ruime meerderheid van de inwoners aan zich zorgen te maken over de waterkwaliteit (Planbureau Fryslân, 2024a).

Minder huishoudelijk afval dan gemiddeld in Fryslân
In Tytsjerksteradiel wordt 145 kg huishoudelijk afval per inwoner geproduceerd. Dat aandeel is lager dan het Friese gemiddelde, waar 171 kg huishoudelijk afval per inwoner wordt geproduceerd (CBS, 2023b). Sinds begin 2021 wordt de grijze container in Tytsjerksteradiel nog maar eens per drie weken geleegd, in plaats van elke twee weken. Mogelijk heeft dit beleid gezorgd voor minder afval. In 2020 werd er namelijk nog 175 kg huishoudelijk afval per inwoner geproduceerd.

// HOE GAAT HET MET DE BEREIKBAARHEID EN VOORZIENINGEN IN TYTSJERKSTERADIEL?

Grotere afstand tot basisvoorzieningen
In Tytsjerksteradiel is de gemiddelde afstand tot voorzieningen groter dan gemiddeld in Nederland. De gemeente is dunbevolkt en voorzieningen zijn hierdoor minder aanwezig. Zo ligt de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis of buitenpolikliniek op bijna 14 kilometer, terwijl dit landelijk gemiddeld slechts 5 kilometer is (CBS, 2023c). Wel is de bereikbaarheid van verschillende voorzieningen beter dan in sommige andere gemeenten in Fryslân, door de nabijheid van Drachten en Leeuwarden.

Minder voorzieningen beschikbaar
Door schaalvergroting en demografische veranderingen is het voorzieningenniveau in Tytsjerksteradiel in de afgelopen jaren afgenomen. Zo zijn er basisscholen en winkels gesloten. Deze trend wordt beïnvloed door verdere vergrijzing en ontgroening: zonder ingrijpen bestaat het risico dat ook in de toekomst voorzieningen verdwijnen.

Voor veel inwoners vormt de grotere afstand tot voorzieningen geen direct probleem, mede doordat het autobezit in Tytsjerksteradiel bovengemiddeld is (CBS, 2024c). Veel inwoners zijn gewend langere afstanden te overbruggen. Toch is er een groep die kwetsbaarder is: mensen die minder mobiel zijn, bijvoorbeeld door leeftijd, gezondheid of het ontbreken van vervoer, kunnen wel degelijk hinder ondervinden van het beperkte aanbod en de grotere afstanden.

Uit onderzoek blijkt dat inwoners van de regio Noordoost Fryslân de basisschool, supermarkt, huisarts en openbaar vervoer als de belangrijkste voorzieningen beschouwen. Deze basisvoorzieningen spelen een cruciale rol in het dagelijks leven en de leefbaarheid van dorpen en wijken (Planbureau Fryslân, 2024b).

// NU KEUZES MAKEN VOOR TOEKOMSTIG GELUK

De brede welvaart in Tytsjerksteradiel staat er op dit moment nog relatief goed voor. Inwoners geven hun leven gemiddeld een hoog cijfer en behoren tot de gelukkigste inwoners van Nederland.

Toch laat deze publicatie zien dat er ontwikkelingen zijn die de brede welvaart op termijn onder druk kunnen zetten. Denk aan de toenemende druk op de zorg, aan werkstress of de achteruitgang van het landschap. Het zijn vragen die steeds meer inwoners herkennen: Hoe zorg ik goed voor mijn ouders? Hoe houd ik balans in mijn werk en leven? Hoe ziet de toekomst eruit voor de volgende generatie in Tytsjerksteradiel?

De trends in deze monitor wijzen op veranderingen die geleidelijk, maar onmiskenbaar doorwerken in het dagelijks leven. Niet iedereen merkt die gevolgen in dezelfde mate. Hoewel deze rapportage gemiddelde cijfers laat zien, geldt dat sommige groepen – met name inwoners met een lagere sociaal-economische positie – op meerdere fronten minder weerbaar zijn. Zij leven minder lang in goede gezondheid, hebben vaker financiële zorgen, en kunnen minder terugvallen op een netwerk of buffer (Planbureau Fryslân, 2024c).

Dat maakt het belangrijk om nú na te denken over de toekomst. Welke richting willen we op met Tytsjerksteradiel? Welke keuzes zijn nodig om de brede welvaart ook op de langere termijn te behouden – voor iedereen? Niet alles ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente en haar burgers, maar op sommige thema's valt wel gericht bij te sturen.

Tytsjerksteradiel in 2040 zal er anders uitzien dan vandaag. De vraag is: neemt de gemeenschap de regie over veranderingen, of laat het die veranderingen over zich heen komen? Deze monitor biedt inzichten die kunnen helpen om onderbouwde keuzes te maken – vandaag, voor het geluk van morgen.

// BRONNEN

CBS. (2017a). *Worden we individualistischer?*
https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/52/worden-we-individualistischer-

CBS. (2017b). *Bestand bodemgebruik (BBG).*
https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/nederland-regionaal/geografische-data/bestand-bodemgebruik

CBS. (2023a). *Inkomen van huishoudens.*
https://opendata.cbs.nl/statline#/CBS/nl/dataset/86004NED/table

CBS. (2023b). *Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner.*
https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83452NED

CBS. (2023c). *Nabijheid voorzieningen*.
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb

CBS. (2024a). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken.*
https://opendata.cbs.nl/statline#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?dl=B00FA

CBS. (2024b). *Regionale Monitor Brede Welvaart 2024.*
https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart#:~:text=In%20de%20regionale%20Monitor%20Brede,ontwikkeling%20van%20de%20regionale%20samenleving.

CBS. (2024c). *Regionale kerncijfers Nederland.*
https://opendata.cbs.nl/statline#/CBS/nl/dataset/70072ned/table

CBS. (2024d). *Voorraad woningen.*
https://opendata.cbs.nl/statline#/CBS/nl/dataset/82550NED/table

CBS. (2025a). *Statline: Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio.*
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1714116298955

CBS. (2025b). *Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio.*
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table

CBS. (2025c). *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio.*
https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table?dl=B6A46

Circle Economy. (2025). *The Circularity Gap Report Friesland.*
https://friesland.circularity-gap.world/

GGD Fryslân. (2024). *Gezondheidsmonitor 19+.*

PBL. (2018). *Sterke daling van potentiële mantelzorgers in de toekomst.*
https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/sterke-daling-van-potentiele-mantelzorgers-in-de-toekomst

Planbureau Fryslân. (2023a). *Monitor Werk.*
https://www.planbureaufryslan.nl/monitoren/werk/

Planbureau Fryslân. (2023b). *Monitor Klimaat en milieu.*
https://www.planbureaufryslan.nl/monitoren/klimaat-en-milieu/

Planbureau Fryslân. (2024a). *Monitor Natuur & Landschap.*
https://www.planbureaufryslan.nl/monitoren/natuur-en-landschap/

Planbureau Fryslân. (2024b). *Monitor Bereikbaarheid.*
https://www.planbureaufryslan.nl/monitoren/bereikbaarheid/

Planbureau Fryslân. (2024c). *Verschil in Fryslân: de samenleving in zes klassen.*
https://www.planbureaufryslan.nl/publicaties/verschil-in-fryslan-de-samenleving-in-zes-klassen/

Planbureau Fryslân. (2024d). *Vraagdruk woningbouwcorporaties Fryslân.*
https://www.planbureaufryslan.nl/nieuws/woningcorporaties-kunnen-minder-mensen-aan-sociale-huurwoning-helpen/

Planbureau Fryslân. (2025). *Meedoen en vertrouwen.*
https://www.planbureaufryslan.nl/monitoren/meedoen-en-vertrouwen-van-de-inwoners-van-fryslan/

Provincie Fryslân. (2023). *LISA werkgelegenheidsregister*.

Provincie Fryslân. (2024). *Dashboard Prognose Bevolking en Huishoudens: Uitkomsten trendraming 2024-2050.* https://staat-van-fryslan.hub.arcgis.com/pages/59f289c168b4409dba24044d868095eb

Provincie Fryslân. (n.d.). *Circulaire Economie.* https://www.fryslan.frl/circulaire-economie

Rabobank. (2024). *Kleinere bedrijven op grotere achterstand in transitie naar nieuwe economie.*
https://www.rabobank.nl/kennis/d011411922-kleinere-bedrijven-op-grotere-achterstand-in-transitie-naar-nieuwe-economie

RIVM. (2024). Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. Home | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024

ROA. (2024). *Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA)*. https://roastatistics.shinyapps.io/AIStot2028/

COLOFON

‘Gemeente Tytsjerksteradiel: trends en ontwikkelingen’ is een uitgave van Planbureau Fryslân, juli 2025.

Auteurs
Sibilla Hoekstra, Gerian Kuiper

Met medewerking van
Arlette Bickel, Bernard Boorsma, Siebren Kooistra, Chaïm la Roi

Eindredactie
Mandy Bosma

Planbureau Fryslân
Prins Hendrikstraat 8
8911 BK Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@planbureaufryslan.nl
www.planbureaufryslan.nl

Planbureau Fryslân wordt gesubsidieerd door de provincie Fryslân.

© Planbureau Fryslân, 2025. Verveelvoudigen is toegestaan, mits Planbureau Fryslân als bron wordt vermeld.